

INVENTARIEREA: PROCEDEU DE CONSTATARE A BUNURILOR MASEI DEBITOARE ȘI IMPLICAȚII FISCALE

Carolina CATAN,
doctorandă

SUMMARY

In the charge of all trading companies, arise the obligation to carry out the annual heritage inventory, for the purpose of reporting the true image of the financial position and the performance of those.

Within this process, the inventory is one of the most complex parts, especially through the tax and accounting treatment to be considered in function of the obtained results, especially if those companies declared insolvent.

Keywords: inventory, insolvability, economic financial situation, wealth, tax implications.

REZUMAT

În sarcina tuturor societăților comerciale apare obligația efectuării inventarierii anuale a patrimoniului, în vederea raportării imaginii fidele a situației financiare și a performanțelor acestora.

În cadrul acestui proces, inventarierea reprezintă una dintre părțile cele mai complexe, mai ales prin prisma tratamentului fiscal și contabil care trebuie considerat în funcție de rezultatele obținute, cu precădere în cazul acelor societăți constatate în stare de insolvabilitate.

Cuvinte cheie: inventariere, insolvabilitate, situație economico-financiară, patrimoniu, implicații fiscale.

Introducere. Scopul declarat al procesului de insolvabilitate este satisfacerea creanțelor debitorului față de creditori, scop posibil a fi realizat prin reorganizarea activității întreprinderii, transformarea ei din una neprofitabilă în una profitabilă, valorificarea bunurilor comerciantului aflat în insolvabilitate și, mai mult decât atât, tragerea la răspundere subsidiară a membrilor organelor de conducere ale debitorului.

Identificarea uneia dintre soluțiile enumerate mai sus este imposibilă fără cunoașterea situației reale a patrimoniului comerciantului aflat în stare de insolvabilitate, inclusiv a cauzelor determinante ale stării de insolvabilitate.

Scopul prezentului articol îl constituie identificarea regulilor privind realizarea inventarierii patrimoniului întreprinderilor în stare de insolvabilitate și implicațiile fiscale ale acesteia.

Metode și materiale aplicate. În procesul studiului au fost utilizate următoarele metode de investigație științifică: analiza logică, analiza comparativă, analiza sistemică, sinteza, clasificarea. În calitate de materiale au servit o serie de lucrări științifice, reglementări naționale, reglementările altor state, precum și jurisprudența în materia respectivă.

Rezultatele obținute și discu-

ții. Întreprinderea, indiferent de forma juridică de organizare, asigură evidența contabilă și statistică în modul stabilit de legislația în vigoare [1], iar deținerea de către entitate a activelor cu orice titlu, înregistrarea surselor de proveniență a acestora și a faptelor economice fără documentarea și reflectarea acestora în evidența contabilă se interzice [2]. Identificarea elementelor de patrimoniu, în vederea stabilirii unei imagini fidele a patrimoniului întreprinderii debitoare, nu constituie o posibilitate a administratorului procesului de insolvabilitate, ci o obligație instituită prin lege, conform art. 114 din Legea insolvabilității [3].

În vederea realizării obligațiilor impuse, administratorul procesului de insolvabilitate urmează să realizeze următoarele acțiuni:

1. Analiza activității economico-financiare a debitorului în proces de insolvabilitate.

2. Inventarierea patrimoniului debitorului în proces de insolvabilitate.

3. Evaluarea patrimoniului debitorului aflat în proces de insolvabilitate.

Analiza rezultatelor obținute în urma acțiunilor întreprinse pot forma o imagine integră asupra situației economico-financiare a debitorului declarat în stare de insolvabilitate.

În fapt, analiza situației economico-financiare a debitorului în stare de insolvabilitate reprezintă un complex de acțiuni realizate de participanții la procesul de insolvabilitate, destinat stabilirii stării economice, a cauzelor care au condus la insolvabilitatea debitorului, stabilirea persoanelor cărora le-ar fi imputabilă această situație, precum și verificarea posibilității reale de menținere, totale sau parțiale, a întreprinderii debitorului și de aplicare a planului ori, după caz, a motivelor care nu permit restructurarea.

Una din cele trei acțiuni de realizat în mod obligatoriu de către administratorul procesului de insolvabilitate, în vederea stabilirii situației economico-financiare a debitorului declarat insolubil este inventarierea patrimoniului debitorului constat în stare de insolvabilitate.

Art. 2 din Legea contabilității [2] definește inventarierea drept *procedeu de control și autentificare documentară a existenței elementelor contabile care aparțin și/sau se află în gestiunea temporară a entității.*

O altă definiție a noțiunii de inventariere este oferită de pct. 7 din Regulamentul privind inventarierea [4], conform căruia *inventarierea este un procedeu de control și autentificare documentară a existenței elementelor de activ și da-*

torii în expresie cantitativ-valorică sau numai valorică, după caz, care aparțin și/sau se află în gestiunea temporară a entității la data efectuării acesteia.

După cum putem constata, singura diferență între cele două definiții legale este modul de reflectare a elementelor de patrimoniu, cantitativ-valorică sau doar cantitativă, aceasta fiind de drept determinată de scopul inventarierii ce se dorește a fi realizată.

Comun ambelor definiții este că inventarierea este un procedeu de control avînd ca scop autentificarea existenței sau inexistenței anumitor bunuri în patrimoniul societății comerciale.

Mai mult decît atît [5], inventarierea permite luarea în considerație a fenomenelor ce nu și-au găsit reflectare în documentele primare, la acestea referindu-se pierderile ca urmare a manifestării proprietăților fizico-chimice care conduc la uscarea sau evaporarea bunurilor, a inexactităților de recepționare sau eliberare a activelor, a erorilor comise de contabilitate, a delapidărilor, sustragerilor și înșelăciunilor. Toate acestea determină scopul inventarierii, care constă în stabilirea situației reale, clare și complete a patrimoniului.

Art. 21 alin. (1) din Legea contabilității stipulează că entitatea are obligația să efectueze inventarierea generală a elementelor de activ și pasiv:

- cel puțin o dată pe an pe parcursul desfășurării activității sale;
- în cazul reorganizării sau încetării activității;
- precum și în cazurile prevăzute de Regulamentul privind inventarierea, aprobat de Ministerul Finanțelor.

Prevederi similare le regăsim și-n cadrul art. 108 alin. (1) din Legea insolvenței, *administratorul insolvenței/lichidatorul întocmește un inventar al tuturor bunurilor corporale și incorporale care aparțin masei debitoare, întocmit de o comisie de inventariere constituită din administratorul insolvenței/lichidator, reprezentanții creditorilor sau din specialiștii experții în domeniu, în prezența*

debitorului, dacă nu se cauzează o întârziere dezavantajoasă.

Analizînd prevederile art. 108 din Legea insolvenței, constatăm că legiuitorul a grupat acțiunile de realizat în cîteva etape, și anume:

1. *Acțiuni ce urmează a fi realizate pînă la începerea inventarierii.*

Astfel, conform art. 108 alin. (6) din Legea insolvenței, în toate cazurile administratorul insolvenței/lichidatorul, înainte de inventar, pune sub sechestru prin ordin și sigiliu: încăperile, magazinele, magaziiile, depozitele, birourile, corespondența comercială, arhiva, dispozitivele de stocare și de prelucrare a informației, contractele, mărfurile și orice alte bunuri mobile sau imobile aparținînd patrimoniului debitorului sau care se află pe teritoriul și/sau în posesia debitorului.

Totodată, în acest sens, legiuitorul a stabilit anumite excepții de la regula de mai sus, și anume că cele menționate nu vor fi realizate în cazul în care patrimoniul debitorului poate fi inventariat într-o singură zi, precum și în privința următoarelor categorii de bunuri:

- a) obiectele care trebuie valorificate de urgență, pentru a se evita deteriorarea lor materială sau pierderea din valoare;
- b) registrele de contabilitate;
- c) cambiile și alte titluri de valoare scadente sau care urmează a fi scadente în scurt timp și acțiunile ori alte titluri de participare ale debitorului luate de lichidator pentru încasarea sau efectuarea activităților de conservare necesare;
- d) numerarul, în monedă națională și valută străină, deținut de administratorul insolvenței/lichidator la instituția financiară în contul patrimoniului debitorului.

În ceea ce privește consecutivitatea aplicării sechestrului și sigilării patrimoniului, legiuitorul a instituit următoarea consecutivitate de realizare, dacă debitorul are bunuri în diferite localități, administratorul insolvenței/lichidatorul va efectua sechestrarea și sigilarea bunurilor în mod consecutiv, începînd cu bunurile de o importanță

sau de o valoare mai mare. Documentele întocmite de administratorul insolvenței/lichidator, certificînd aplicarea sechestrului și sigiliilor, vor fi trimise instanței de judecată care examinează cazul de insolvență.

De asemenea, va trebui să valorifice de urgență bunurile supuse deteriorării sau pierderii din valoare [6].

În categoria acțiunilor premergătoare inventarierii propriu-zise intră și acțiunile administratorului procesului de insolvență/lichidatorului ca, în cazul în care debitorul nu prezintă documentele activității economice și de evidență contabilă în modul prevăzut de Legea insolvenței, să poată restabili/obține informația privind bunurile incluse în patrimoniul debitorului prin intermediul notificărilor adresate deținătorilor registrelor de stat.

Dacă în urma notificărilor, administratorul insolvenței/lichidatorului nu identifică niciun bun, inventarul se încheie în baza comunicărilor transmise în scris de autoritățile relevante.

De asemenea, înainte de începerea propriu-zisă a inventarierii, administratorul procesului de insolvență/lichidatorului, numește prin Ordin (Dispoziție) privind efectuarea inventarierii comisia de inventariere și/sau comisia centrală, după caz.

Membrii comisiei de inventariere pot fi înlocuiți numai în baza Ordinului (Dispoziției), emis de administrator/lichidator. Înainte de a începe inventarierea, membrii comisiei de inventariere li se înmînează contra semnătură Ordinul (Dispoziția), iar președintelui comisiei de inventariere i se eliberează sigiliile, pe care le păstrează pe toată durata inventarierii.

Comisia de inventariere se constituie din cel puțin 3 persoane: președinte și membri, cu excepția microentităților unde inventarierea se poate efectua de o singură persoană.

Inventarierea elementelor de activ și datorii poate fi efectuată atît de specialiștii entității, cît și pe bază de contracte de prestări servi-

cii. În componența comisiei de inventariere nu se includ gestionarii depozitelor supuse inventarierii și contabilii care țin evidența subdiviziunii respective, cu excepția microentităților. Pe toată durata inventarierii (cu excepția controlului inopinat), programul și perioada efectuării inventarierii se afișează la un loc vizibil.

La rîndul său, comisia de inventariere solicită obligatoriu, înainte de începerea inventarierii, întocmirea și prezentarea de către fiecare gestionar a Declarației, în care confirmă cantitatea și calitatea bunurilor aflate în gestiune.

De asemenea, comisia de inventariere identifică toate locurile de depozitare (încăperile), în care există bunuri supuse inventarierii.

Dacă bunurile inventariate, gestionate de o singură persoană sînt amplasate în locuri diferite sau subdiviziunea are mai multe căi de acces, atunci membrii comisiei sînt obligați să sigileze toate căile de acces, cu excepția locului în care a început inventarierea, care se sigilează numai în cazul în care rezultatele inventarierii nu s-au constatat într-o singură zi. În caz de întrerupere a inventarierii (la prînz, pe timp de noapte, din alte motive), documentele întocmite de comisia de inventariere rămîn în cadrul subdiviziunii inventariate.

2. *Inventarierea propriu-zisă a patrimoniului debitorului.* În ceea ce privește inventarierea propriu-zisă a patrimoniului debitorului, Legea insolabilității conține singurele prevederi referitoare la descrierea obligatorie în inventar a bunurilor identificate ale debitorului, cu indicarea valorii contabile sau, dacă aceasta lipsește, a valorii lor aproximative de la data inventarierii.

Considerăm că în lipsa unei reglementări clare a procedurii propriu-zise de inventariere urmează a fi respectate prevederile Regulamentului cu privire la inventariere, această concluzie bazîndu-se pe prevederile menționate la pct. 2, inclusiv că *Regulamentul se extinde asupra tuturor persoanelor juridice și fizice care desfășoară activitate de întreprinzător, organizațiilor necomerciale, inclusiv*

a instituțiilor publice, notarilor, avocaților și birourilor înființate de aceștia, executorilor judecătorești, precum și reprezentanțelor și filialelor întreprinderilor (organizațiilor) nerezidente, înregistrate în Republica Moldova, indiferent de domeniul de activitate, tipul de proprietate și forma juridică de organizare care, conform Legii contabilității, sînt obligați să efectueze inventarierea generală a elementelor de activ și datorii.

Mai mult decît atît, pct. 3 cifra 3) din Regulament stabilește că *entitatea efectuează inventarierea în cazul reorganizării sau încetării activității.*

O deosebită atenție în cazul inventarierilor realizate la întreprinderile constatate în stare de insolabilitate, trebuie atrasă inventarierea activelor curente și a formularelor tipizate de documente primare cu regim special.

Astfel, la inventarierea mijloacelor bănești în mod obligatoriu se verifică:

- 1) numerarul efectiv din casierie;
- 2) soldul în conturile curente în moneda națională și valuta străină;
- 3) titlurile de valoare;
- 4) formularele tipizate de documente primare cu regim special;
- 5) alte active curente.

Mijloacele bănești în monedă națională și valută străină din casieria entității se supun inventarierii după înregistrarea tuturor operațiunilor de încasări și plăți și se verifică numerarul efectiv de mijloace bănești și alte documente bănești existente în casierie.

Inventarierea mijloacelor bănești în conturile curente în moneda națională și valuta străină se efectuează prin confruntarea soldurilor din extrasele de cont emise de instituțiile financiare cu cele din contabilitate.

În ceea ce privește inventarierea formularelor tipizate de documente primare cu regim special, aceasta se efectuează în conformitate cu Instrucțiunea privind evidența, eliberarea, păstrarea și utilizarea formularelor tipizate de documente primare cu regim special, Anexa nr. 2 la Hotărîrea Guvernului nr.

294 din 17.03.1998 „Cu privire la executarea Decretului Președintelui Republicii Moldova nr. 406-II din 23 decembrie 1997” [7].

La inventarierea mijloacelor bănești se întocmește INV-7 „Procesul-verbal de inventariere a mijloacelor și documentelor bănești”, iar în cazul titlurilor de valoare și formularelor tipizate de documente primare cu regim special – INV-8 „Lista de inventariere a formularelor tipizate de documente primare cu regim special”.

De asemenea, inventarierii se supun toate tipurile de creanțe și datorii ale entității privind decontările cu:

- 1) cumpărătorii și beneficiarii;
- 2) furnizorii și antreprenorii;
- 3) bugetul;
- 4) instituțiile financiare;
- 5) organele de asigurări sociale și de asistență medicală;
- 6) fondatorii (asociați, participanți);
- 7) părțile afiliate;
- 8) personalul, inclusiv titularii de avans și deponenții;
- 9) alți debitori și creditori.

Soldurile efective ale creanțelor și datoriilor trebuie să fie confirmate prin extrase de conturi INV-9 „Extras de cont” și/sau acte de verificare a decontărilor reciproce. Extrasul de cont se întocmește și se remite entităților pentru confirmare. Entitățile care primesc extrasele de cont sînt obligate să confirme în decurs de 5 zile lucrătoare din ziua primirii acestora soldul creanței/datoriei și să comunice obiecțiile lor.

În cadrul verificării și inventarierii decontărilor cu personalul se verifică:

- 1) suma salariilor neridicate și/sau plătite în plus și motivul apariției acestora;
- 2) suma avansurilor achitate/soldul avansurilor;
- 3) creanțele și datoriile titularilor de avans;
- 4) creanțele și datoriile aferente altor operațiuni.

Rezultatele inventarierii creanțelor și datoriilor se înscriu în INV-10 „Lista de inventariere a creanțelor și datoriilor” în baza datelor din extrasele de cont confirmate de

debitori sau creditori, iar în caz de neconfirmare - în baza documentelor primare.

3. *Consemnarea rezultatelor inventarierii.* Ca și în cazul activității propriu-zise de realizare a inventarierii, Legea insolvenței conține o reglementare sumară, singurele prevederi fiind cele prevăzute de art. 108 alin. (2) *actul de inventar este semnat de administratorul insolvenței/lichidator, de membrii comisiei de inventariere și, după caz, de către debitor, prin reprezentantul său desemnat în procedura de insolvență, și (5) în inventar trebuie să fie descrise toate bunurile identificate ale debitorului și să se indice valoarea contabilă sau, dacă aceasta lipsește, valoarea lor aproximativă de la data inventarierii.*

În ceea ce privește condițiile de formă și fond, din conținutul actului de inventar, facem trimitere iarăși la prevederile Regulamentului cu privire la inventariere care, la cap. XI, reglementează modalitate de constatare și perfectare a rezultatelor inventarierii, conform căruia, denumirea bunurilor supuse inventarierii și cantitățile se înregistrează în listele de inventariere și alte formulare (formulare-tip), în unitățile de măsură stabilite conform Clasificatorului Republicii Moldova „Unități de măsură și calcul”, aprobat prin Hotărârea Moldova-Standard nr. 336-ST din 03.10.1997.

Elementele de activ și datorii supuse inventarierii se înscriu în formularele-tip:

1) INV-1 „Lista de inventariere a imobilizărilor”;

2) INV-2 „Lista de inventariere a stocurilor (cantitativ-valorică)”;

3) INV-3 „Lista de inventariere a stocurilor (valorică)”;

4) INV-4 „Lista de inventariere a bunurilor transmise temporar unor entități”;

5) INV-5 „Lista de inventariere a activelor în curs de execuție”;

6) INV-6 „Lista de inventariere a animalelor înregistrate separat”;

7) INV-6.1 „Lista de inventariere a animalelor înregistrate în grup”;

8) INV-7 „Proces-verbal de inventariere a mijloacelor și documentelor bănești”;

9) INV-8 „Lista de inventariere a formularelor tipizate de documente primare cu regim special”;

10) INV-10 „Lista de inventariere a creanțelor și datoriilor”

Ca urmare a constatării lipsurilor și plusurilor în baza listelor de inventariere (INV-1, INV-2, INV-3, INV-4, INV-5, INV-6, INV-6.1, INV-7, INV-8, INV-10) se întocmește lista de inventariere INV-11 „Registru de verificare a rezultatelor inventarierii”.

Pentru bunurile la care comisiile de inventariere au constatat defecte se întocmesc liste de inventariere separate care se trec, de asemenea, în lista de inventariere INV-11. În listele de inventariere nu se admit corectări sau ștersături, rînduri ne-completate.

Rîndurile ne-completate ale listelor de inventariere se barează. Erorile pot fi corectate doar în cazul semnării listelor de inventariere de către toți membrii comisiei și gestionari prin anularea informației incorecte și înscrierea informației corecte.

În ceea ce privește participanții la procesul de inventariere, Legea insolvenței stabilește expres prezența debitorului la inventar.

În cazul încălcării obligației instituite de Legea insolvenței, debitorul nu va putea contesta datele din inventar. În aceeași ordine de idei, considerăm că acestuia îi sînt aplicabile drepturile și obligațiile prevăzute de Regulamentul cu privire la inventariere, prevăzute pentru gestionarii bunurilor, a căror inventariere se realizează.

În ceea ce privește drepturile creditorilor (inclusiv a creditorului bugetar), Legea insolvenței le oferă posibilitatea desemnării reprezentanților săi, care urmează a fi incluși în comisia pentru realizarea inventarierii patrimoniului.

În fapt, inventarierea reprezintă un proces foarte complex, căruia trebuie să i se acorde o importanță deosebită în cadrul procesului anual de inventariere a patrimoniului în general și, în special, în cadrul inventarierii patrimoniului persoanelor juridice constatăte în stare de insolvență [8].

Tratamentul fiscal al lipsurilor de inventar

Tratamentul fiscal al lipsurilor de inventar din punctul de vedere al impozitului pe venit este reglementat de prevederile Titlului II al Codului fiscal [9].

Conform acestor prevederi, cheltuielile privind bunurile constatate lipsă ori deteriorate/degradate și care sînt neimputabile sînt cheltuieli nedeductibile.

Această concluzie rezultă din interpretarea sistematică a prevederilor art. 18 și 20 din Codul fiscal, și anume art. 20 din Codul fiscal reglementează sursele de venit neimpozabil. Printre veniturile neimpozabile, prevăzute de norma legală menționată, nu se regăsesc ca neimpozabile veniturile neobținute datorită lipsei bunurilor, constatate ca urmare a inventarierii.

Mai mult decît atît, art. 18 lit. o) Cod fiscal prevede că enumerarea surselor ce formează venitul brut nu poartă un caracter limitativ, în lista surselor pot fi incluse și altele.

Careva reglementări privind neachitarea impozitului pe venit pentru bunurile constatate lipsă în urma inventarierii, nu se regăsesc nici în cadrul art. 24, art. 33-36 din Codul fiscal [9], norme ce reglementează scutiile și alte deduceri.

Taxa pe valoarea adăugată aferenta bunurilor constatate lipsă și neimputabile urmează același tratament fiscal ca și acestea, în sensul că sînt tot cheltuieli nedeductibile.

În ceea ce privește impozitul pe venit, în cazul în care lipsurile identificate sînt imputabile, cheltuielile aferente sînt considerate deductibile, întrucît societatea înregistrează pentru lipsurile imputabile un venit impozabil reprezentat de valoarea de înlocuire a acestora, imputată persoanei vinovate.

Concluzii. Prin urmare, concluzionăm că la realizarea inventarierii bunurilor masei debitoare sînt aplicabile prevederile Legii insolvenței și ale Regulamentului privind inventarierea, cu condiția ca acestea să nu contravină prevederilor Legii insolvenței.

Ca urmare a analizei scopurilor și regulilor de realizare a inventarierii enunțate supra, putem trage concluzia că inventarierea este o acțiune obligatorie și necesară, dar

nu și suficientă în vederea stabilirii situației economico-financiare a debitorului declarat în stare de insolvabilitate și numai cele trei activități conjugate, enumerate mai sus pot formula o concluzie obiectivă și completă asupra cauzelor ce au determinat starea de insolvabilitate, precum și asupra stării reale a patrimoniului debitorului declarat în stare de insolvabilitate.

În ceea ce privește regimul fiscal al lipsurilor constatate, acesta este diferit după cum este imputabil sau nu gestionarilor de bunuri.

În cazul neidentificării persoanei căreia îi pot fi imputate lipsurile, obligațiile fiscale generate de acele bunuri urmează a fi suportate de întreprindere, iar în cazul identificării persoanei responsabile de lipsurile constatate, obligațiile fiscale urmează a fi achitate de întreprindere în urma încasării valorii de înlocuire a acelor bunuri constatate lipsă.

Referințe bibliografice

1. Legea nr. 845/03.01.92 cu privire la antreprenoriat și întreprinderi. În: Monitor 2/33, 28.02.1994.
2. Legea contabilității, nr. 113-XVI din 27.04.2007. În: Monitorul Oficial nr. 90-93/399 din 29.06.2007.
3. Legea insolvabilității. Nr. 149/29.06.2012. Monitorul Oficial 193-197/663, 14.09.2012.
4. Ordinul Ministerului Finanțelor nr. 60 din 29.05.2012 cu privire la aprobarea Regulamentului privind inventarierea. În: Monitorul Oficial 166-169/953, 10.08.2012.
5. Malai A., Malai E. Impactul nerespectării procedurii de inventariere stabilit prin expertize judiciare. În: Enciclopedia plătiturii de impozite, vol. IV. Chișinău, 2010. 62 p.
6. Țândăreanu N. Insolvența în reglementarea Legii nr. 85/2006. București: Univers Juridic, 2012. 352 p.
7. Hotărârea Guvernului nr. 294/17.03.98, cu privire la executarea Decretului Președintelui Republicii Moldova nr. 406-II din 23 decembrie 1997. În: Monitorul Oficial 30-33/288, 09.04.1998.
8. Ioana Cartite. Inventarierea anuală a stocurilor – rezultate, alternative și implicațiile fiscale și contabile corespunzătoare. În: Curierul fiscal, nr. 1/2014, p. 6.
9. Codul fiscal, Legea nr. 1163-XIII din 24.04.1997. În: Monitorul Oficial 62/522, 18.09.1997.

ПУТЬ К РАЗВИТИЮ: ГРАЖДАНСКОЕ ОБЩЕСТВО МОЛДОВЫ

Б. СОСНА,

доктор, и.о. профессора Европейского университета Молдовы, декан юридического факультета Государственного института непрерывного образования, старший научный сотрудник Института юридических и политических исследований Академии наук Молдовы

SUMMARY

Civil society is composed of the totality of voluntary civic and social organizations and institutions that form the basis of a functioning society as opposed to the force-backed structures of a state (regardless of that state's political system) and commercial institutions of the market.

This article describes a role of a civil society in Moldova. The author on an example of Institute for Democracy (Comrat) proves a positive role of cooperation of a civil society and authorities of Moldova.

Key words: Civil society, civic and social organizations, NGOs, human rights.

* * *

Гражданское общество состоит из совокупности добровольных гражданских и общественных организаций и учреждений, составляющих основу функционирования общества, в отличие от структур государства (независимо от политической системы этого государства) и коммерческих учреждений.

В этой статье описывается роль гражданского общества в Молдове. Автор на примере Института демократии (Комрат) доказывает положительную роль сотрудничества гражданского общества и органов власти Молдовы.

Ключевые слова: Гражданское общество, гражданские и общественные организации, НПО, права человека.

Глобализационные процессы, повлекшие за собой коренные, качественные изменения во всех сферах общественной жизни - экономической, политической, социальной, духовной - требуют глубокого социально-философского осмысления и анализа современных представлений о трансформирующемся социальном мире. В связи с этим особенно актуальным становится изучение гражданского общества, раскрытие его универсальных характеристик с учетом современных реалий. В нашей отечественной правовой и политической науках в последние годы, пожалуй, нет более обсуждаемой темы, чем тема становления в стране гражданского общества. Идея гражданского общества на современном этапе претерпевает серьезные изменения, дополняется новым содержанием - на основе опыта гражданского строительства в развивающихся странах.

Это обуславливает необхо-

димость изучения целого ряда вопросов о том, в каких формах гражданское общество существует, каковы его основные институты и формы взаимодействия с государством, общие и специфические особенности по отношению к гражданским обществам развитых стран, как работают неправительственные организации - основные актеры зрелого гражданского общества.

Актуальность темы исследования. Тема исследования гражданского общества, работы основных его институтов является очень актуальной в связи с европейским вектором развития Республики Молдова. Гражданское общество - это устойчивая система социальных отношений и определяющих их общественных интересов, отражающих эти интересы идей и реализующих их организаций, возникающая на определенном, исторически обусловленном этапе развития социума и инкорпорированных в нем